

AUROR'A ROMANA

FÓIA BELETRISTICA.

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 172. 1940

Ese de două ori la luna, adeca în 1. și 15 c. v. în formatu de o colă și jumetate.
Manuscrisele și banii de prenumerație sunt să se îndrepte la Redacționea jurnalului: Strad'a postei vechie Nr. 1.

Nr. I.
PESTA 113. JANUARIU.

Anulu III. 1865.

Pretiul de prenumerație:
pentru Monarchia Austriaca la unu anu intregu 5 f. la jumetate de anu 2 f. 50 xr pentru România și străinatate la unu anu intregu 7 f. la jumetate de anu 3 f. 50 xr. Prenumeratia la 5 f. trei lune nuse primese.

Societatea de lectură
a
femeilor române
din Turda.

Gloria.

(Virtuosei E. C****.)

Esiste mangaere, placere, fericire,
Mai dulce, mai sublimă la tristii moritori,
Ca gloria ceresca, ca splendida marire
Ce sboară p'ntre seculi, ca vulturulu prin nuori!

O! este diadema, corona, stema d'auru,
Séu pompa maiestósa ce pote egală
Eternele cunune, girlandele de lauru
Ce genii prin lume le-aduna'n calea sa!

Placeri si fericire, splendori, mariri desierte,
O! se risipu in lume ca pùlberea in ventu,
Si geniulu, numai geniulu, elu face'n lume parte,
Si elu numai traesce d'incolo de mormentu.

Lui senguru i se 'nchina cu lacremini de iubire,
Cu inim'a deschisa, cu sùfletu arditoru,
Pe elu senguru l'adóra intrég'a omenire,
Si lui numai redica altaru infloritoru!

O! ce suntu ranguri nalte si pompe mincinóse,
Ce adi lucescu, se'nganfa, si mane-au vestedit?
O! cine mai sci asta-di de titile pompóse,
D'atâti si-atâti ce-o data in lume au domnitu!

S'au stensu — s'au stensu, ea fumulu si nici o suvenire
D'a loru splendori si nume in lume n'a remasu; —
S'au stensu precum se stenge unu orbu ce'n ratecire
D'in casa 'n casa cere terandu-si alu seu patu.

A geniloru insa ceresci, dívine nume,
Cu litere de auru stau scrise susu in ceru
Si 'ncinsi in mii de radie eternu lumina'n lume,
Cum sòrele lumina in limpedulu eteru.

Feric dar' ferice p' a cărui lata frunte
O radia de lumina d'in ceruri s'a resfrant;
Precum unu sòre luce in diori pe verfu de munte,
Eternu elu luminéza in ceru si pe pamantu.

O! tu 'n a cârei sùfletu s'a reversatu d'in ceruri,
D'in sferele dìvine torrentu armoniosu!
O! tu ce esti tramisa a còrdelor misteruri
Sê revelezti in lume, astu plaiu intunecosu! —

Ai adormitu tu óre, ai frantu a tale córde,
Si vaneloru delicii ai datu sùfletulu teu?
Séu ratecesci prin ceruri si-a sfereloru acórde,
A angerilor choruri asculti in empireu?

O! nu, o! nu, copila, câci tu te'nclini planganda
Pe vèsted'a tulipina d'in care-ai infloritu,
Cum pe mormentu se 'nclina o salcia jelinda
Si-o rosa candu in nuori totu ceriulu s'a'nelitut.

Te'nclini — si'n lungi torente de lacremini ardietóre
Scaldi vèstedele frundie sub care te-ai umbritu;
Dar' taci si nu mai plange, — in lumea trecatóre
Si cea mai grea dorete totu are unu finitu.

O! ada-ti tu aminte câ esti tramisa'n lume,
Spre gloria marire, spre-unu mare viitoru;
Câ ai sê 'ncanti pamentulu si sê-ti castigi unu nume
Brilante c'adamantulu, eternu, nemoritoru!

O! du-te dar' copila, o! sbori d'in ast'a vale
La lumea ce te-astépta cu laurii 'mpletiti,
Cu câile-asternute de rose matinale,
De suave dulci mimose, de crini imbalsamiti!

A ta-e eternitatea, a ta e nemorirea,
Si patri'a ta este intregu acestu pamentu.
O! n'ascultă d'acei'a ce-ti spunu câ fericirea
O affi p'alta cale si nu prin geniu-ti santu!

Câci nu e mangaere, placere, fericire,
Mai dulce, mai sublima in ceru si pe pamentu,
Ca glori'a eterna, ca splendid'a marire
Ce luce ca unu sóre d'incolo de mormentu!

Gg. Valentinu.

Reactiune séu cine domnesce?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Novela.)

I. Portatoriul de socôte.

„Sum perduto Colas!“ disa domnulu Larmes, candu, iesindu d'in biroulu admiraliitatii in Paris, unde era portatoriul de socôte, mérsa a casa la unu tempu neindatenatu, si eu intristare se aruncâ intr'unu scàunu cu bratie „eu sum perduto; trèbue sê ne despartimu de o-l-alta; eu nu me mai potu ingrigi despre tîne, Colas. Mi pare reu că nu-mi potu tienè cuventulu ce l'am datu mamei tale, eu nu potu substîui loculu tatalui teu.“

Colas Rosier, care nici candu nu l'a vedutu astu-feliu pre domnulu seu, ca prin fulgeru fu miscatu de cuvintele aceste. Si in adeveru fâra D. Larmes, care de unu anu si jumetate 'lu tienusa la sîne, elu era omulu celu mai delasatu in lume. Câci in orasielulu, unde era la mama-sa, la o cusatôre n'a invetiatu alt'a decâtua a scrie frumosu; si cu leaf'a lui cea mica ce o cascigâ ca scriotoriu, a ajutatu multu in acoperirea speselor cu cásnice. D. Larmes inca ca tèneru, avù bunetate a-lu luà pre densulu la sîne. Elu de atuncea — lu privià ca pre alu seu, si fiindca scrià frumosu 'lu intrebuitia de scriotoriu. Colas era unu sufletu bunu, de aceea l'a si iubitu D. Larmes care ca unu june betranu de 60. ani si fâra familia l'a fostu destinatul de moscenitoriului averei sale moderate.

„DTa sê fii perduto?“ strigâ Colas: „Ce-ai facutu Dle Larmes?“

„Ah! eu n'am facutu nimi'a, ci eu trèbue sê facu!“ respunsa portatoriul de socôte, si-si aruncâ pung'a pe mésa: „Mai tardiu vom vorbi mai pe largu. Eu 'ti predau toti banii mei, ce-i am gat'a ca legatu (legatum, hagyomány, ver-mächtnisz.) De nu me mai vedi mane, atuncea sum inchis; deci reculege-te, cauta-ti atare aplicare ori unde, si me privesce de unu omu onestu, ori ce sê dica lumea despre mine.“

Colas de spaima si compatîmire, nu scià de sîne. Cu ochi lacrimatori l'a rogat D. Larmes, sê-i spuna: ce i-s'a intemplat? si jurâ câ mai bine móre decâtul sê-lu lese.

Betranulu era in tacere afunda. In urma luâ éra-si firulu vorbirii si disa: „Colas, tie insa numai tie potu sê-ti spunu. Vai de tîne daca o vei spune altor'a; câci ti-ar consta libertatea, pote chiaru si viati'a ca tocmai mie. Totu-si nu va stricâ sê-ti spunu, ca asià daca nimenea, celu putienu tu sê credi in nevinovatî'a mea. Insa fi mutu ca pescele. Si daca vei cutezà a lepeti, numai atuncea sê o faci ast'a, candu eu nu voi mai traî.

Colas promisa totu ce poftîsa dela elu cresca catoriului lui. Acù incepù D. Larmes: „D'in cass'a

marinei lipsesce peste jumetate de milionu. Caus'a nu multu se pote tainui. Mai marele meu, (chef) D. Gatry prin predările sale s'a ruinatu de totu. Ca să scape elu, a dorită să jertfesca nu pre sîne pre vinovatulu, ci pre altulu. Scie Ddieu, ce-am pechatuitu, ca D. Gatry pre mine să me destineze spre scopulu acest'a. M' a imbiétu cu 40,—60,000 de livre, daca pentru elu eu me voiu dechiară de vinovatul intr'o epistola indreptata câtra elu. S'a pusă in genunchi innaintea mea. Elu a cugetat, că deorece eu n'am femei si copii sum domnului meu si nu rischezu nimica, pecandu elu si-ar perde starea, demnitatea, onorea, femeia si copiii sei, — a cugetat că eu asi pot-o face usioru să-i aducu jertfa ca să-i scriu o epistola, a carei fie-care siru 'lu va solvi cu 10,000 de livre, si apoi să scapă in tieri straine. Elu sari d'in locu infuriat candu eu, omulu celu sermanu si onestu, am cutediatu a me esprime că ast'a me pune la ganduri.“ Apoi 'mi disa cu sange rece. „Dta nu te poti retrage de felu. Eu pretindu dela Dta controlulu si protocolele cassei. Acele eu le-am si schimbatu conformu planului meu. Voesci dôra să me ruinezzi, — pe unu Ddieu, capulu Dtale va căde mai nainte decât al meu. Alege-ti. Acum'a să ne jocâmu d'a „viati'a ori mórtea.“ — Cam asia 'mi vorbi densulu. Atâtă me ingrozisem, cătu nu sciamu, ce să me facu. Me treceă sudore de frica. In desperarea sa eră intru atât'a, cătu eramu gat'a să me ucidu pre mine insu-mi. Atuncea insa elu potea dice, că elu a descoperit inselatiunea mea, i-am cerută gratia, si deorece nu mi-a datu, de locu m'am ucis u pre mine insu-mi. Ah, Colas, la ce nu se dejosescu astu-felu de domni!“

„Dîavolulu intrupatu e omulu!“ strigă Colas: „Eu fugu la ministru, la Cardinalulu Bernis, la rege si ceru ajutoriu.“

„Voesci să fii perduto?“ strigă d. Larmes: Tu mi-ai promisă că vei tacă. Să nu cutedi a te miscă, nici unu cuventu! Va veni tempulu, tiene minte! Nu voescu să te ruinezzi d'impreuna cu mine. Am pretînsu să-mi dee tempu de precugitate. D. Gatry mi-a incuvîntiatu 24. ore. Mane la 10. ore trèbue să-i ducu respunsulu, va să dica: epistol'a ce mi-o datu densulu, ca să o descriu in curat d'in cuventu, in cuventu, să i-o tramitu cu post'a estraordenarie, său eu sum la 11. ore in prinsore. Pana atuncea nu potu lasă cas'a, dar' nici tu. M'a oprită si pre mine si pre tîne. Elu ne pandesce, spioni sunt in cas'a acést'a. Nebunulu cutéza ori-ce!“

„Si ce vei face, Dle Larmes?“ intrebă Colas fricosu.

„Credu in Ddieu, Colas, că nevinovatia mea va veni la lumina. Eu tacu si acceptu liniscitu. Eu voiu acceptă să cadu in prinsore. In manele justitiei voiu fi scutită celu putien de asasinare (ucidere pe de a furisiulu.) Si atuncea voiu să vorbescu, fie ce va fi. Ddieu àpera pre cei nevinovati. Pana atuncea tacu! Eu 'ti dau banii mei. Daca me vor judecă si nevinovatu, si strengariulu invinge prin autoritatea neamurilor sale puternice: bine, atuncea fii omu de omenia, si grigi de tîne. Ruinarea ta mie nu-mi folosesce!“

Amendoi vorbiră inca multe despre acést'a causa ingrozitoră; portatoriulu de socote cu tari'a neclatită a conștiinței curate, — Colas cu desperarea si mahnită unui copil multiamitoriu si iubitoriu. D. Larmes prin conversare 'si recascigă cu incetulu liniscea si inteleptiunea, pe candu Colas le perdă amendoua. Acel'a mangaiandu pre copilulu seu de sùfletu, s'a mangaiat si pre sîne. Apoi l'a chiamat in chili'a sa, să lucre si să se dîstraga precum va pot. Colas 'lu ascultă, si se dusă tacutu si intristat. D. Larmes, care vedîu a fi aprópe de mórte, 'si adusa in ordene hartiele sale.

II. Paulin'a.

Colas Rosier perită si frementandu-si manele treceă prin ocolulu ospetariei, unde locuia D. Larmes in côte-va chili'i d'in napoi. Ospetari'a era a contelui Oron, care cu sotia sa odînióra duceă un'a d'intre casele cele mai stralucite a Parisului. Se diceă că principale Soubise curtenesc fetei contelui. In adeveru, principale era unu amicu diliginte a casei, si de totu ocupat pe lenga contesa tîneră. Insa elu scia mai bine decât toti, că cercetările sale le face nu atâtă pentru contesa, cătu pentru sotia ei de conversare Paulin'a de Pons. Paulin'a, o orfana fără parinti si fără avere, aternatore dela grăfia contelui putien s'a interesat de frumsetile, ce spunea principale de 40. ani, care era amestecat in tîte trebile amorose a curtii. Ea, in flórea cea mai fromosa a vietiei sale, cu atâtă mai tare 'si deschisa ochii pentru vecinulu ei celu frumosu, pentru Colas, care avea 27. ani. Ea totu — déun'a avea ceva lucru cu elu. Elu descria pentru ea său pentru tîner'a contesa candu poesi, candu note musicale; d'in care 'si cascigă cătă ceva. Dar' la aceea, că elu a cascigat inca si inim'a Paulinei,

n'a cugetatu nici candu. Cu Paulin'a i placea a conversa. Cum se nu-i fie placutu a fi in societatea copilei gratiose? Totu-si elu nu pricepù de felu foculu celu secretu a cautaturei densei. Mergea la ea fâra sbocotire de inima si cu tota flegm'a. Elu nici nu scia ce e pasiunea.

Paulin'a stetea la ferest'a de catra ocolu, candu Colas galfedu si frementandu-si manele intrâ acolo, ea, s'a spariatu candu vediù pre favoritulu ei galfedu de dorerea cea muta a lui. „Pst! pst!” siopti ea catra elu. Elu insa n'a auditu nimica. „Colas!” strigâ ea, si-i facu cu man'a, candu densulu se uitâ in susu. Elu o asultâ, si suspinâ.

„Ce-e cu Dta, Colas? pentru Ddieu, ce ti s'a intemplatu?” strigâ ea, candu densulu intrâ in chilia, si fu observatul cât elu a plansu. Elu tacea si suspinâ.

„Iubite Colas, dar' vorbesce! Tacerea acest'a me omora. Ti s'a intemplatu vr'o nenorocire? eu trémuru pana la óse; spune-mi-o chiaru de ar fi cea mai ingrozitoare. Te jru, spune-mi-o.” Elu tacea si suspinâ.

Acu spaim'a Paulinei se urcâ la gradulu celu mai innaltu. „Cum, Colas,” strigâ ea, „Dta nu me tieni démna ca sê-mi respundi? Dora te semti vatematu? Me privesci pre mine de nimenea? Nu me lasa mai departe in indoiel'a acest'a sugrumatore! Vorbesce!”

Colas trasa din umeri si disa: „Dominisiora, lasa-me sê tacu. Nu-mi este iertatu a vorbi numai atât'a, cât acuma ne vom — desparti. Mane lasu cas'a acest'a si se pote, cât si Parisulu.”

Paulin'a la descoperirea acest'a era galferda ca unu mortu. Siediu josu fâra potere, si immurmura se uitâ catra amiculu ei, l'a prinsu de mana, ca si candu ar voi sê-lu tieni tiépenu, sê nu se despartiesca de ea, si bolbaiâ: „Colas, dar' pentru ce?

Elu era tacutu.

Dupa o mica pauza ea si repeti intrebarea cu unu tonu tremuratoriu. Ochii ei erau plini de lacrime: „Atât de putien me pretiuesci,” disa ea, „cât nu-mi poti nici spune, de ce voesci a parasî Parisulu? Colas, daca cûgeti asia, te-asi despretiui din inima, decumva — asi pot. Ba, ast'a nu o-asi pot Colas. Mergi numai. Eu n'am avutu altu amicu sub sole, decât pre Dta. Dta vei afla destui amici si amice, insa pre nimenea, care ar luâ parte mai intima in fericirea si nefericirea Dta. Mergi!” strigâ ea, si intre suspine adence si acoperi fati'a.

Candu Colas se uitâ la fromos'a plangatore, si-se amari tota finti'a. „Ah, fromosa Paulina,” disa elu, „nu e vin'a mea cât trebuie se me departu. Cât de bucurosu asi remană aci! Cât me surprinde simpatia Dta! D'ai sci cât te-asi pretiui... D'ai sci, cât eu...“

Paulin'a se uitâ in susu la elu si disa: „Oh tu fatiarnice! tu m'ai pretiui si totu-si me torturezi? multiamescu lui Ddieu, cât n'am nici unu frate, câci d'ar fi ca tîne, eu de multu asi fi in mormentu.

„Si d'asi ave si eu o sora,” adaugâ elu tristu, „si d'ar fi ca Dta, — da, eu asi fi fericitu, grigeam-o-asi imparati cu ea. Insa...“

„Descopere-ti grigea. Dora, iubite Colas, cu unu svatu bunu ti-asi pot ajuta. Cûgeta, ca candu ti-asi fi sora. Eca-mi man'a!” Ea se scolâ, si-si intînsa man'a.

Elu sarutâ man'a cu totu respectulu si se uitâ confusu in ochii fromosei sorori, ce cu atât'a fragedime doriâ a sci secretulu lui. „Cât consteza deschiderea acestei gure mute?” disa ea, si cu degetele sale i desfacu budiele, si apoi si pusa man'a pe umerii densului. Nu se scie, cum fratele si sor'a si atînsera bucele fetiei, si pe unu minutu gur'a loru si perdut graiulu. Colas insa se senti ca straformatu. Elu privi in dominisor'a Pons pre sora sa. Elu nu mai avu secretu. Elu s'a incrediutu in ea dupa ce a promis cât in veci va tacâ ea pescele, si apoi i-a spusu tota cât le-a auditu mai nainte dela D. Larmes.

Paulin'a, ori cât s'a infioratu la audiulu acestei nouatâti, se senti totu-si fericita ca si candu ar fi fostu metamorfozata lenga portile raiului. Ea iubiâ, si crediu cât amorului nimicu nu e cu nepotintia.

„Fii in linisce, iubite Colas!” disa ea, „tu nu poti, nu-ti este iertatu a me lasa pre mine. Pote cât vom gasi mediu-löce pentru scaparea tatalui teu nutritoriu.”

„Insa,” suspinâ Colas ingrijeatu, „fâra a descoperi ceva!”

„Numai de mi-ar veni ceva aminte acu indata!” strigâ ea, si-si frementa fruntea:

„Mergi, Colas, mergi! Lasa-me sengura. Eu voi sê me cûgetu. Trebuie se facu ceva.”

Colas se indeparta. Si tragandu usi'a dupa sine o amenintia cu degetulu intre surisu: „Sora Paulina, daca me vei tradă, in viati'a mea nu voi mai fi frate nici cu o sora.”

III. Principale Soubise.

Intre aceste sosî caret'a principelui Soubise. Principalele mergî pe trepte in susu tocmai candu Paulin'a iesi d'in chili'a sa. Fati'a ei ardea inca de conversarea consangeana. Principale care nici candu nu o-a vediutu mai gratiosa, — si in adeveru, cum se si poate ea infatisi altu-cum in splendorea amorului primu? — mai cî nu-si perdù graiulu la privirea acestei angere incantatore.

„Ddieule, ce fromosa esci Dta!“ disa elu sarutandu-i man'a. Ea l'a condus in sala, si l'a compatimitu, cî astadata nu l'a nimeritu a casa pre contele, care cu sotia si fetitia sa numai acum se dusa la preumblare.

„Dta me compatimesci pentru acésta, si eu me semtu fericitu. Oh de mi s'ar rebonifica tóte nenoricirile mele in viatia ca acuma!“ disa elu.

Paulin'a care era dedata la lingusirile densului, nici nu le luâ in considerare aceste si alte curteniri ale lui. Ea era in cûgete despre fratele ei celu nou, si multu se frangea, cum l'ar potè ajutora pre D. Larmes. Mai nainte avea de cûgetu sî le descopere tóte contelui Oron. Prin influint'a si prin istetimdea lui spera, cî va potè indeparta tóta nefericirea dela capulu betranului portatoriu de socote, care crediendu in Ddieu, si fara ca sî aiba altu prospectu de scapare, se espusa perrei. Insa 'si perdù poterea, candu 'si adusa aminte de egoismulu celu grosu, si de nepasarea cea trufasia a contelui fatia cu dorerea altor'a. Sosirea principelui sterni in peptulu ei de totu alte plânuri pentru caleatoria. Elu, care era la curte, care se poate apropiu nu numai de Cardinalulu Bernis ministru atotu-putinciosu, ci chiaru si de imperatulu, — numai elu, si nimenea altulu poate sî-lu scape.

„Ilustrisime Dle,“ disa ea cîtra principe, „te rogu pe unu Ddieu, pune la o parte glumele. Voiu sî vorbim despre unu lucru seriosu.“

„Cum? fromosa Paulina,“ intrebâ principele, „Dta amorulu seriosu 'lu iei de gluma?“

„Da, celu putienu dela Dta.“

„Daca amorulu meu e gluma, atuncea totu ce e santu si frumosu sub sôre, e numai gluma, si nu e nimicu seriosu si adeveru; Paulina, da, atuncea faptur'a dieasca a Dta, si cautatur'a d'in carea stralucesce foculu celu mai minunatu si far-mecatur'a seducatore a Dta, tóte sunt numai insielatiune si minciuna.“

„Séu ochii Dta, cari vedu mai multu decât ce este in adeveru, te insiela.“

„Ba, eu vedu putienu d'in gratiile Dta, insa destulu de multu pentru liniscea mea.“

„Te rogu Dle principe, astu-feliu nu-mi este iertatu a te mai asculta. Pentru ce mi-le spuni tóte aceste? Caci te uresci cu mine? O sî vorbim despre ceva mai cu minte. Séu voesci a-mi areta, cî esci barbatu de spiritu, si celu mai istetiu? Eu sciu chiaru precum scie curtea si orasiulu intregu. Séu ca sî ti-le credu tóte, cîte mi-le spuni? Ah stralucite Dle, asià ceva numai ce nu vei presupune despre mine!“

„Ce sofista esci Dta! Da, daca candva ai crediutu atare adeveru, atuncea sî credi in adeverulu semtieminteloru, ce ti le-ai insuflatu; atuncea sî credi, cî spre adeverirea cuvintelor mele sum gata in totu minutulu sangele si viatia....“

„Ferésca-me ceriulu, principe; uu-mi vorbi despre sange! Asià ceva nu-mi place. Insa d'asi fi asià de fericita, sî potu contă in cîtu-va la consideratiunea Dta....“

„La tóte, la tóte,“ strigâ principele Soubise, si acu urmâ unu siru de incredintare si fantazare, prin a câroru insirare nu voimu a incomodâ pre cetitorii nostri.

Dominisior'a Paulin'a de Pons insa de aicea dobendî partea cea mai buna. Ea se ntorsa cu o rogare modesta cîtra principele, care innainte de a o si audî, o si dechiarâ de implinita. Acu i povestî cu intristarea cea mai mare intemplarea nenorocosa a betranului portatoriu de socote, cei veni la ureche numai d'in intemplare, si pre care ea atatu 'lu compatimesce. „Dle principe,“ disa ea mai departe, „prin acésta 'ti poti mari renumele virtutii Dta; poti elibera nevinovatia; nimenea ca Dta, si chiaru acu nimenea altulu numai Dta. Vîrb'a Dta multu ajunge la cardinalulu Bernis...“

„Oh, nici unu cuventu despre cardinalu!“ strigâ principele, „eu nu me incredu in densulu. Elu e patronulu risipitorului Gathy, si daca nu me nsielu, unu adoratoriu a ficei lui. Cardinalulu trèbue sî remana departe de noi. Insa....“ Principale tacu, se cugeta, si frementa fruntea, se facu indata voiosu si disa! „Dominisiora, te lasu. N'avemu de a perde nici unu minutu. Mi-ar parer reu, daca cine-va mi-ar rapì ocasiunea acésta, ca sî am unu putienu de meritu in naintea Dta. Remani sanetosa, fromosa Paulina. Eu nu sum liniscitu pana candu dorintia nobila si fromosa a Dta nu va fi implinita“

Sarutâ man'a dominisiora, si se repedi deacolo.

(Va urmă).

Fét'a si ros'a.

Rosîsióra rumenióra
Ce'nfloresci asià frumosu?
Nu deschide sînu-ti frâgedu
Sôrelui celu amorosu.

Peste diua te desmérda
Cu placeri sute si mii,
De cu séra te-amagesce —
Si se duce in pustii...

Am iubitu si eu p' unu june,
Fórte dulce si 'nfocatu, —
Mi-a juratu credîntia-eterna,
Crede, — totu — si m' a 'nsielatu.

M'a uitatu, — acù-su straina,
Unde umblu si pasiescu, —
Câtu e diua, câtu e nópte
Unu minutu nu m'odihnescu.

Rosîsióra rumenióra,
Oh! nu crede sôrelui, —
Sér'a vine-amagitóre....
Lasa-lu, lasa-lu dorului.

— Sorióra balaióra
Voi'a-ti buna-ti multiamescu,
Insa drag'a mea me iértă
Nu potu svatu-ti sê-lu primescu.

Crede sora n'am ce face,
Daca firea-a destinatu,
Sê iubimu cu infocare
Sórtea care ni l'a datu.

Via drépta fericire,
Séu mahnire si veniu:
Candu e tempulu plinu de fârmecu,
Debe draga sê iubimu!

J. Grozescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

C a r i n u.

(Novela istorica dela Jókai trad. de J. Codreanu.)

Tienutulu d'in prejurulu Romei — pe tempurile Imperatorilor rivalisà in avutia si splendóre cu ensu-si capital'a Rom'a.

In totu loculu pe acele teritorii apareau castelurile pompóse ale patriciilor.

Acesti demni patricii, — d'intre cari unii pose-deau câta unu venit de optu noua milioane, — adese ori erau nevoiti sê incunjure Rom'a; uritulu, vanitatea vatemata, rescólele popolului si a pretorianilor, dara deosebitu, suspitiunile imperiale in cele mai multe casuri i silià sê parasésca portile Urbei lumii, si sê se retraga la mosiele loru de tiéra.

Asià a traitu dejà de mai multi ani celu mai betranu d'intre senatori, Mesembriu Vir la o mosia a sa lenga Tíberu, care de candu a murit Probu nici cã a privitü câtرا Rom'a séu câtرا Senatu. Densulu se escusà cu reumatismulu si dorerea de ochi, si ori cine intrà la elu 'lu afâa siediendu pe scaunu currilis cu o cârgia d'in osu de elefantu in mana, si innaintea ochiloru cu unu umbra-riu verde.

Betranulu acest'a aveà dôua fete. Un'a Gliceri'a s'a maritatu de tempuriu dupa unu libertînu redicatu la potere d'in grati'a imperiale, mai tardi libertînulu si-a perduto capulu; averile sale si grati'a imperatésca au remas frumósei veduve, carea nu peste multu a fostu proclamata de Aspasi'a Romei.

Mesembriu firesce, decum — va-ivorbià cine-va despre

Gliceri'a, nu numai a fostu orbu, ci si surdu, si densulu nici odata n'a pronuntiatu acestu nume.

A dôu'a féta a lui erà Sofroni'a, carea neincetatu a fostu totu lenga betranulu pe mosi'a dela tiéra: o vèrgura frumósa si virtuósa, a carei gratii se pareau a fi imprumutate de trei dieitâti; dela Vinere sublimitatea statuiei, dela Junone grati'a farmecatóre a obrazului si dela Psyche blandéti'a spiretului.

Si dieu Sofroni'a pre aceste dieitâti nu le-a deobligatu cu atât'a recunoscintia in privinti'a sa; aprópe de rip'a marei traia intieleptulu Eusebiu, eredele apostolilor; frumós'a femeie cercetă de multu locurile de adulâri secrete, unde acestu barbatu santu vestià invetiaturrele la credîntiosii lui Christu, despre unu Dumnedieu care traiisce in spiritu si'n adeveru.

Betranulu Mesembriu scia bine, cumca iubit'a sa fiica este proselit'a secreta a credîntiei noua, si nu erà in contra; si nici cã da, ca dens'a sê observe, cã tatalu seu scie ceva d'in acést'a.

Audindu junii patricii d'in Rom'a despre vèrgur'a acést'a, au venit cu grup'a adaptati de sperantia cei mai multi, cumca voru potè dobendî man'a, inim'a si milioanele ei. Mesembriu i-a primitu bucurosu; a datu bancheturi in onórea loru, li-a pusu pe mésa vinurile cele seculare; juniloru nici nu li-a trebuitu multu d'in zam'a acést'a de flacara, ca sê se implete, dupa gustarea din urma care de

care era mai sinceru, 'si marturisâ si celc mai secrete aplecâri ale înimei.

Betranulu Mesembriu taceâ si meditâ.

In asemene modu intielegandu Mesembriu slabiti-unile acestoru eventurieri, nici unui'a n'a datu fêt'a.

Intr' un'a de dile au intrat la betranulu Mesembriu unu cavaleru cu o fatia negrita de arsit'a sôrelui. Betranulu l'a vediutu venindu d'in trichiniulu locuintiei de véra, unde siedea radiematu pe cârge, si in contra albetiei ochiloru d'in de parte a eschiamatu.

— Ah, tu vini la mine, Manlie Sinistre? aid, aid, câ'su aici.

Betranulu poteâ sê véda pre cine aveâ voia.

Junele grâbindu la densulu l'a imbratisiatu si l'a strinsu de mana.

— Ce barbatu s'a facutu d'in tîne, — disa betranulu cu o fatia zimbitore; — decandu te dusesi cu Probu, te ai facutu omu deseversitu; dar' si tu ai venit u sê-mi petiesci fêt'a, nu dara?

Junele deveni confusu la acesta intrebare óbla.

— Pre mine numai amiceti'a vechia m'a adusu in locuint'a ta.

— Da, da, camu cunoscemu acelu soiu de amicetia, ce se obincinuesce a fi intre unu june si intre unu omu betranu, care are feta frumosa; câ fêt'a mea, Manlie, dieu e forte frumosa; sê o vedi numai! Oh nu spune câ ai vediutu-o; innainte de acest'a cu patru ani, ce era dens'a? si tu si ea erati numai copii; ce poteai tu sê intielegi atunci? Dar' acum'a! ah Manlie, ar fi o erore mare dela tîne, sê nu o iubesci.

— Ce mi-ar folosî aceea mie, betranulu meu amieu? tu la atati petitorii ai datu drumulu, cari au fostu mai buni, mai avuti si mai poternici ca mine, in catus eu nici a spera nu cutediu.

— Cum sê nu Manlie? dar' nu poti fi si tu avutu si poternicu? Cesarele Carinu nu ti-a fostu consotiu d'in copilaria? dar' unchiulu teu Quaterquartu nu e celu mai renumit auguru in Rom'a? a carui profetii se implinescu tote, care tiene in mana venitoriulu imperatorilor si a tuturor tierilor.

— Aceste tote suntu adeverate.

— Asia? sê vedî, tu inca poti fi omu mare. Numai sê camu venezi nitielu gratia lui Carinu, si sê umblu in voi'a unchiu-teu. Asia, câ acest'a e lucru usioru?

— Celu putienu nu e greu.

— Vedi, vedi. Inca cine scie, ce poti sê ffi. Ce consta pre Carinu a sugrumâ pentru voi'a ta pre unu senotoru avutu, si castelurile cu tota avereia lui sê ti-le deetie? si atunci si tu vei ave casteluri, si sclavi, te poti scalda in apa de trandafiru, si poti prandi limbi de pauni. Ce stâ in calea ta? La acesta gloria poti ajunge chiaru terindu-te pe côte. Terindu-te 'ti dicu.

Manliu lasâ sê vorbesca betranulu.

— No, remani insa aci la mine, si petrece-ti pana candu vei voi.

De sera betranulu dede o cina stralucita in onorea lui Manliu, adunandu de tote, ce poteau sê desfatese gus-tulu, ochii si sâfletulu.

Fati'a junelui flacara de foculu vinului de Falernu; adese trasnia cu pumnii in mésa, uitandu de onorea, ce compete domnului de casa.

Mesembriu, observâ, cumca sâfletulu tenerului ospe-

se deschide, si asiediendu-si capulu pe o mana, incepù esamenulu.

— No Manlie ce dici la acestu vinu de Falernu? Nu am avutu dreptu candu am disu, câ Itali'a e sinulu pamentului, caci aci suntu ûgerile pamentului; acele déluri, ce prasescu acestu vinu?

— Si eu totu-siam beutu in vieti'a mea beutura mai insufletitore.

— Beutura mai insufletitore? Depe a cui mésa ai beutu-o Manlie?

— D'in ap'a Eufratului.

— Ce vorbesci?

— Aceea a fostu dupa batalia dela Ctesiphonu. Tota diu'a ne-am luptat, d'in mani 'mi curgea sangele, si depe fatia sudorea. Pana 'n de sera armata persiloru a fostu nimicita, si in acesta di a esundat si Euphratulu din mate'a sa.

— Si tu atunci ai beutu d'in elu?

— Da. Ap'a aceea are potere imbetatore.

— Gloria te-a imbetat Manlie. Ast'a a fostu in cea apa!

— Nu sciu ce a fostu intr'ens'a? dara eu mi-am umplutu coifulu, si nu l'am luatu dela gura pana nu am beutu tota ap'a.

— Insa dupa aceea sciu eavati petrecutu, asiâ dara? Ei, dupa voia veti fi saltat in Ctesiphonulu ocupat. Mi inchipuescu, catus de bine li-a fi fostu nevestatielor acelor cu ochii nopturni, apoi acelor casteluri si magazine, pre a caroru domni iati sugusiatu in lupta. Voru fi innotat soldatii in untu si in lapte.

— Ba dieu aceia n'au prea innotat, pentru c' inca in acea nopte am luat-o la cale, apoi ce se atinge de nevestele cu ochii nopturni, la toti oficierii s'a demandat aspru a padri neatacata virtutea femeilor prinse.

— No, no. Nu ve prea obincinuiti voi a padri asia strictu astu-feliu de ordine Ast'a o camu cunoscemu.

— *Mehercule!* cunosceti reu, eschiamâ Manliu, cuprinsu de furia. Intru atât'a le-am padit de strictu, incatus eu pre unu soldat d'in legionulu meu, care au rapit o vergura, l'am spendiuratu de picioare de doi arbori incovoiati, si asia l'am spintecatu in dôua.

— No, dara insa pre mine sê nu-me spinteci in dôua, glumiâ betranulu Mesembriu, desfatandu-se peste mesura pentru acesta vatemare nobila, ce arata ospele seu; cu acest'a dadu semnu unui sclavu numidian care tiene in mani o vîdra de argintu cu cele mai frumose sculpture:

— Aid' Ramone, umple pocalulu ospelui meu.

— Dâ-i pace, strigâ Manliu, 'lu voiu potè si eu umple, nu e de lipsa sê me imbeti, ca pre Carinu, carui'a-i lene sê se atinga de pocalu candu be, si cugeta, c' se obosesce, daca trebuie sê-si duca o smochina depe tale-riu pana la gura.

— Ei, ei. Manlie Sinistre, tu calumniezi pre Augustulu.

— Aecastor! ast'a nu e calumnia! dar' nu se scie despre densulu, cumca picioarele nici candu nu-i ajungu pamentulu, ba c' si in chili'a de scalda umbla cu jetiulu, mai de una-di avea unu anel pe degetu, si se plangea, c' nu-lu pote purta de greumentulu celu mare, si si-l'a trasu josu. Ba mai multu sê-ti spunu, acum a adusu pre unu falsificatoru de documinte d'in arestu, care de minune scie imita subscrierile altora; pre acest'a l'a denumit de cancelistulu seu superiore, ca sê nu fie im-

povaratu nici cu propri'a sa subscriere, si acum acestu defraudatoriu subserie pe tote documentele provinciale numele in loculu seu.

— Ah, Manlie. Tu totu-si spuni multe despre Carinu, si densulu ti-a fostu conscolariu.

— Cu aceea n'am sê me laudu. Adeveratn, câ mai de multe ori mi-am impartit panea cu densulu, candu rabdà lipse, si paliulu seu celu sdremtiosu l'am schimbatu cu alu meu; dar' n'am dorit sê me cunoscă nici odata, câci usioru poteamu sê o patiescu, ca ceia-l-alti conscolari ai sei, cari i-au venit innainte, facandu-lu atentu la suvenirile tempurilor de mai nainte, si pre cari Carinu apoi i-a aruncat numai decât in *turnurile uitării*“ ca sê se elibereze pre sîne de semtiemintele neplacute ale trecutului.

— Vai Manlie, tu asià vorbesci, ca unu Senec'a, astu-feliu tu nici candu n'o sê ajungi la unu rangu innaltu prin grati'a lui Carinu.

— Candu a si avutu lipsa de aceea unu romanu liberu! eschiamâ redscandu-si capulu cu sumetia equesulu; am spada, am inima curagiôsa; daca aceste nu voru fi in stare a me conduce câtra gloria, atunci n'am si nu-mi trübue o potere, ce o poti dobendî terendu-te asià prin pùlbere! aceea e pentru cani, si libertini.

Mesembriu frecandu-si manile ridea de bucuria si silià pre tèneru sê bee. Vinulu deserie caratterulu celu mai sinceru.

— Spune mai incolo, iubite Manlie, ce-ai fostu inceputu; amu remasu la lupt'a dela Ctesiphon; adeca, cumca inimiculu a remasu acolo, voi v'ati dusu mai departe, pana ati potutu merge.

— Ti stimezu barb'a carunta senatore, dar' sê nu-mi spuni aceea, cä „pana unde amu potutu merge.“ Dieu ne-amu fi potutu duce si pana la Jaxartes, omu n'a fostu, care ar fi potutu resiste in contr'a nostra. Inzadaru a pustiitu persfi hotarele d'in drumulu nostru; nici deserturile n'au potutu sê stee contra legiunilor romane; totu soldatulu si-a dusu pe spate nutrementulu de dicee dile. Persfi esperiau apropiarea nostra ne impedecabila, si candu amu sosîtu innaintea unei colonie barbare, a carei esprimatiune de pe limb'a romana nu-o potu pofti dieji, acolo amu facutu lagaru. Cätra murgitulu sôrelui au venit fatia cu noi deputatii persiani: nesce ómeni infrumsetiati ca nesce mirese, si cereau sê se conduca la Augustulu. — Amu intilesu pre Caru, nu cum-va sê cûgeti pre Carinu. — Atunci i-au condusu innaintea unui barbatu, care siedea pe pagiste, acoperit upe capu cu o siapca de pele gâlbina, si mancă slanina râncheda buna si fasole. Densulu era imbracatu cu o toga de pnrpura d'in o tiesetura dura, prin care se deosebia de altii.

— Acest'a a fostu Caru, 'lu cunoscu. Intredisa betr-nulu Senatoru.

— Augustu pentru acesti deputati nu si'a intreuptu cin'a, ci sdrobìa bobulu intre dîntii de otelu, acesti'a si-au ispravitu cuventările inventiate de-arostu, dupa care Caru si-a luat siapca de pe capulu plesiugu, si aratandu spre elu disa deputatilor: „uitati-ve aici si tieneti minte aceste cuvinte, decum-va regele vostru nu va sê recunoscă suprematia Romei si nu-i va restitu provinciele, pe cătu e de plesiugu acestu capu alu meu, pe atât mai tare voi face eu plesiuga tîr'a vîstra.“

— Si d'in acést'a recunoscu pre Caru.

— Deputatii s'aude indepartatu infiorati, legiunile intonara marsiulu belicu, la care tóta strof'a se finesce in acést'a: „Mille, mille, mille, occidit.

— Acest'a e versulu triumfatoriu alui Caru, despre care s'a dusu veste, cä in lupte speciale au omorit o mie de ómeni d'intre nemici.

— In adeveru, atât'a au mistuitu.

— Fiulu seu de dieceori a omorit atât'a insa numai d'in supusii sei proprii. Acést'a e numai apostrofu. Dar' povestesce mai incolo Manlie, ce s'a mai intemplatu cu voi mai departe? Câti insi, atât'e povesti se naréza despre tóta espedițiunea aceea. Unulu afirma, cä ati fostu atacati de legiunile negre, altulu vorbesce despre tumultu, alu treilea pomenesce de minuni. Atât'a e dreptu, cä voi in locu sê mergeti innainte, de odata v'ati re'ntorsu, de si cum disesi, n'a fostu omu sê vi pôta sta in cale.

— Asià e, omu n'a potutu sê stee in contra, dar' insa nu suntu fintie si mai potînte pe surfat'a pamantului?

— In adeveru suntu; Dumnedieii Romei. Dar' spezatu cä pre acesti'a nu i'veti fi maniatu a supra-ve, si auguriu vostri voru fi sciutu auspiciunile favorable; cu voi a fostu vestitulu Quaterquartu, unchiulu teu.

— A fostu acolo in adeveru; fumu de sacrificiu, matie de animale nu ni-au lipsit, si ciore au venit u desutule pe orisontu.

— Manlie, vorbesci prea profanu despre aceste lucruri sante.

— Am cause, a vorbi despre ele asià. Armatâ nôstra de joldu au prinsu ôre unde pe desertu unu omu imbracatu de jumatate in pele, care dupa cum povestia s'a retrasu d'in onore câtra unu Dumnedieu nevediutu, sê-si postesca trupulu, si pe culmea acestui stelpu a petrecutu treideci de ierni si veri, si a siediutu acolo pana 'n de séra cu manile intinse ca o cruce, séu se eserçita facandu-si matanii cu bâtere capului de genunchi, unu legionariu a avutu pasiune sê numere acele matanii, dar' insa dupa ce numerulu aceloru a ajunsu la o mia si noua sute, i's'a uritu, si l'a impinsu pre cucerniculu de stelpu si l'a omorit. (Simeon Stylites).

— Si tu compatîmesci pre acestu nasarineanu?

— Sê vorbimu incetu Mesembrie. E periculu a spune si a audi cuvintele mele. Nu cugetă, cä sum beatu, si cä acum scornescu aceste povesti. Eu am vediutu pre acestu omu murindu, cäci am ajunsu tardiv, spre a-lu potè scapă. Nu a blastematu. Pre fati'a-i gâlfeda aparù o fericire eterna, ochii si i-a radicatu câtra ceriu, si candu se despartiâ de lume binecuvantă pre ucigasii sei. Eu i-am alungat u pre acesti'a de lenga cadavrulu seu si spre recorire i-am datu apa rece, densulu mi-a multiamitit, si cuvintele urmatore 'mi siopti in urechi cu cea d'in urma resuflare; „romanilor! sê nu treceti Tigrulu, cäci acolo este paradisulu Dumnedieului celui nevediutu, care nu se lasa pre sîne a-se calcă!“ Eu am spusu acést'a amerintiare lui Numerianu, celui mai tèneru fiu al imperatorelor, care si pe tempulu lui Cesare au fostu amicu sinceru a tuturor soldatilor buni si densulu au reportat acést'a lui Augustu, care trasarindu la profetia ascetului provocâ pre Quaterquartu sê tienă auguriu. Unchiulu meu e recunoscutu despre aceea, cä astu-feliu de oracule scie spune, ce nu-lu potu deminti.

— Indresnetiu vorbesci Sînistre.

— Asià a profetit u lui Probu odîneóra, cumca

familia sa va restaura peste o mie de ani stralucirea Romei.

— Numai?

— In fine dupa mai multa invertire de lituus fu inventiatur'a, ce Quaterquartu a declamatu cu insufletire dodonica, cumca in cea mai de aproape batalia se va lupta Dumnedie u.

— Aceea nu a adausu, câlenga noi, său in contra nostra.

— Imperatorele demandă pornire innainte, si inca in acea di amu trecutu Tigrulu. Câtra murgitulu serii mai multi d'intre aceia, cari au fostu ucis pre martirulu Simeon Stylites, cuprinsi de fioru l'au vediutu pre elu standu pe o movila cu manile intinse, ca o cruce si facandu-si matanii. Si senguru eu l'am ingropat. Noptea s'a intunecatu, d'in tote partile s'a acoperit oriștele de nuori grei stralucindu d'in departare, ca cum ar porni resboiu unulu asupra altui'a. Fulgerile si trăsnetele s'a totu apropiatu, lumea s'a intunecatu, nescre resunete ne mai audite siuerau imprejurulu nostru, si candu la lumin'a fulgerului s'a deschis adencurile ceriului, asià se pareà ca candu s'ar uită de acolo nesce figure stralucitoare asupra nostra. Tote legiunile se pareau a fi intr'o lupta inversiunata un'a cu alt'a amestecate, giur imprejur resunau tiencaniturele spadelor si a bardiloru, si lupta nicairi nu era. In intunerecu ne pareà cā audim, ca candu tota armat'a ar fi fostu numai unu chaosu depenatul intr'unu ghiemu, unde se lupta omu cu omu, cohorte calaretie calca in picioare pre pedestrime, tribunii alerga innaintea armatelor, masele belicande pustiindu cadu un'a intr'alt'a, — si numai cand fulgerà momentanu vedeamu, cumca legiunile stau linu in quadratul regulariu, nici d'in locu miscandu-se. Atunci cu o durduitura grozava cadiu o grupa de focu sierpuitoare, isbindu oblu intre rendurile nostre, si scuturandu pe sub noi pamentulu si de-asupra nostra aerulu, fiorulu ne-a pusu pre genunchi, totu animalulu si-a pusu fatia la pamentu, si glasulu poternicu a durduitu o sentinta grozava a lui Dumnedieu in urechile nostre. Candu amu privit iara-si in susu, amu vediutu ceva focu mare ardiendu in mediulocul taberei. Cortulu lui Augustu a fostu acel'a, pre care l'a detunatu Dumnedieu. Nimene nu a cutezatu se stenga foculu. Intr'ensulu au arsu imperatorele si portretele dieitatiloru belice. Cine dar'e Domnedieu, daca nu ei! Oh Mesembrie! Ar fi ore dreptu aceea, cumca este de asupra nostra o fintia nevediuta, care e Domnitorul ceriului si alu pamentului, si figurele cele mörte, pre cari le adorâmu noi, nici pre sine sengure nu suntu in stare să se apere!

Mesembriu strena liniscitu drépt'a lui Manliu. A auditu destulu.

— Se nu mai vorbimu despre acest'a Manlie. Voi vati reintorsu d'innaintea poterei, ce vi-a statu in cale. Acel'a a fostu Domnedicu. Cum s'a portat legiunile dupa aceste?

— Nu le-am potutu face se se duca mai departe; loculu acel'a unde a arsu Augustulu Caru cu dieii paditori ai Romei l'au incunguriat cu zidu; acolo stă acum unu edificiu fără fereste si fără usia, ca să nu intre picioru de omu in acel locu blastematu de Dumnedieu. Soldatii au alesu de duce pre Numerianu, si l'au provocat se-i reintórcă in Iliri'a. Pentru acesta veste eu sum tramis u o duce lui Carinu, si acesta e caus'a de acum ne vedem unulu pre altulu.

— Sperez, cā si mai adeseori ne vomu vedè, e bucuria a fi in Rom'a, asià dar'!

— Mie nu-mi e; bucurosu m'asi reinternà la legiunea mea.

— Oh, asià tu in adeveru n'ai vediutu circulu lui Carinu, jocurile cele pompöse seculare, ce numai in Rom'a se potu afla; n'ai gustat inca thermele lui Antoniu, scaldele de trandafiru; dora nici amanta n'ai in Rom'a, Manlie?

— Tote le-am vediutu, si nu m'au desfatatu. Ce pote să admire acolo unu legionariu incarcatu de rane? Aci facu lupte d'in jocuri, noi d'in lupte facem jocuri. Thermele nici candu un mi-au placutu; scaldele calde suntu numai pentru Cuiriti, nu pentru soldati. Sangele 'lu spala si ap'a rece: pentru nelautiéla vedibile cā trebuie calda.

— Dar' n'ai respunsu la a treia; n'ai aflatu in Rom'a femei frumösa? dar' ce intrebui eu? te afla ele pre tine; daca tu nu-le cauti pre ele. Oh femeile Romei nu suntu superbe, nu tienu multu de sine, de odata te-ai aratatu in foru, precum esti tu de voinicu, cavaleru, ar trebu si te intrebui: nu te-au rapit inca? nu te-au despicatu in bucăti ca femeile bachanine pre Orpheu?

— Ah Mesembrie, nu se prinde vulturile cu vergea de vescu.

— Du-te, du-te! de ce ai fi tu mai vulture ca altii? ca si candu porumbii Vinerei nu s'ar fi incubatu in coifului lui Marte? Mergi! ti stă reu prefacerea. Apoi vedi cā te rosi si ochii ti-i ai infiptu la pamant. De ce vrei să amagesei pre unu omu carantu! său să se fi schimbatus moralulu impregiurulu lui Carinu? si decum-va pana acum se intemplă să móra vre un'a d'intre cele 6 vergure vestale, de abia se afla alt'a in locu, acum de odata tote se facura vestale, care innainte de acesta fura ale Aphroditei?

— Eu n'am afirmatu Mesembrie!

— Asià dara contrariulu. No, nu negă, vei fi avutu aventure eminente? Frumosu! Cinci siese femei amoröse te-ai impresuratu de odata, depunendu înim'a si viéta la picioarele tale; tu ti-ai alesu d'intre ele pre cea mai frumösa, care te-a imbratisatu mai cu caldura si te-a sarutatu mai dulce? său cā n'ai sciutu să alegi d'intr'ensele, si le-ai tienutu pre tote? Demaneti'a ti-ai pusu cunun'a uneia si sér'a a alteia pe capu; uneia i-ai juratu pe luna, alteia pe sôre, si ai tienutu cu credintia juramentulu pentru tote? Fórté eminentu! Acést'a e bucuria tenerimei Manlie, si eu eramu asià pana eramu tñeretu.

— Dar' Mesembrie, nu-me lasi să ajungu la cumentu; côte ai disu, tote nu suntu pentru mine. Ti concedu, cā pana am fostu in Rom'a, mai multu am avutu de lucru cu sclavii domneloru, decât cu barbatii acestor'a. Insa originea mea e d'in famil'a: Manliu, in care era usu strabunu, cā barbatulu nu a iubitu mai multu decât pre o femei, dar' pre aceea o iubilă cu credintia; de a murit, — a gelitudo deapurure; — de l'a insielatu, — a omoritudo; — si de a rusinatu — a isbanditudo.

— Vorbesci frumosu Manlie; dara vedu stralucindu unu anelu pe dégetulu teu, unu soiu ce barbatii nu s'au obicinuitu a portă, ci numai femeile.

— Consecintia e adeverata. Acestu anelu mi-l'a trasmis o femei, si cā'lui portu pe dégetu, numai tu senguru esti caus'a.

Mesembriu privi la june cu admirare, cugetandu, câ numai d'in gaimacela se exprima asià fàra de intielesu.

Eu Manlie? Ce interesu am eu de anelulu teu?

— A séra, dupa inceputulu vigililor, pe candu me indepartàsemu d'in Capitoliu, o matróna invelita mi-a intinsu in mana o scrisore sucita, si cu acésta desparù, sucitur'a a fostu strinsa cu anelulu acest'a, d'in curioseitate am desfacutu-o, si cetfi d'intr'ens'a cuvintele aceste secrete: „Manlie Sinistre! tu iubesci pre o vèrgura, acareia parinte 'ti e amicu bunu. Pre acestu caruntu betranu si pre acésta vèrgura ii amerintia unu periculu, ce afara de dumnediei si de nemicii tei numai eu sèngura sciu. De vrei sè sci, grabesce la mine Inmanuatórea acestei scrisori va asteptà dupa tîne in tòte órele dilei si a noptii innaintea lui „pons sacer“ pana atunci, pana candu vei veni. Aratandu acestu anelu te va conduce la mine.“ Subscrisa: „o femei care pre tîne te adora d'in anii copilariei si pre care tu deapurure ai lapedatuo; care pôrta ur'a acelor'a pre carii voesce sè-i mantuiésca.“

— Manlie! vorbesci unu lucru deosebitu.

— Acésta gacitura mi-e neesplacabila. Cine are potere sè véda in celu mai adencu alu inimei mele, ca de acolo sè-mi ceteasca semtiemintele? M'au tradatu dora visurile, ca sè scie cine-va, câ eu iubescu pre fii'a ta, pre care innainte de acésta cu patru ani am vediutu-o, si de atunci n'o mai potu uită? si cine pôte fi acea femei, care sè scape d'in periculu pre alt'a femei, a carei amoru eschide pre alu seu?

Fati'a lui Mesembriu se innuorâ. Calisulu (pocalu) sta neatinsu dejà demultu innaintea barbatiloru: se desbetara de totu in decursulu conversatiunei, numai inimele li-au remasu deschise, pre care le deschisa sufletulu vinului.

— Arata-mi mai de aprópe acelu anelu, disa incetinu Mesembriu.

Manliu i intinsa man'a; pétr'a anelului era o camea maiestósa, o sculptoria sardonica, cu o busta purpuria gâlbena a unei femei de nesce trasure maiestâce.

Mesembriu esaminâ acésta camea cu o frunte serina; si dede capulu de o parte si iara-si privi cu fiptiune la ea, si cu acésta 'lu impinsa dela sine cu scârba, si 'si lasa capulu caruntu desperat pe peptu.

— De ce ti-s'a turburatu fati'a? intrebâ Manliu. Cunosci acestu anelu? Cunosci pre proprietariulu lui?

— Cunoscu, responsa, betranulu tempitu.

— Vorbesce, cine e ea?

— Cine? disa cu ochi fulgeratori mosnégulu. Cine? O hetera nerusinata, o spurcata de femei voluptuósa, d'in a carei resuflare se latiesce pe poporele Romei ciu'm'a, a carei esistintia este numai o péta pre manufactura' creatorului, pre care ensu-si parintele seu atâte blastemuri a aruncat, in câtu daca tòte acèle s'ar lipì de dens'a, n'ar mai resari iérba pe acelu pamantu, pe care ar calcà picioarele ei, si ensu-si indurarea si-ar intórcе cu scârba dosulu câtrea dens'a.

Cuvintele d'in urma a betranului erupsera intr' unu plansu amaru.

— Cine este acésta femei? Eschiamâ Manliu sarindu depe trichiniu.

— Acésta femei e fii'a mea.... gemù betranulu cu unu tonu amarit.

— Glyceria?

— Abraxas!! strigâ betranulu, si se scuturâ scarbindu-se de acestu nume.

Manliu scósa anelulu depe dègetu, si porni câtrea ferestra cu elu, sub care curgea Tíberulu. Betranulu observâ scopulu lui.

— Nu-lu aruncà in apa! Ceva pesce pote sè-lu inghitia. Pescarii 'lu voru prinde, si iara-si va veni la lumina. Va otravì Tíberulu, si voru turbà, cari voru be d'in ap'a lui. Tiene-lu la tîne. Am aflatu ceva; pentru care trebuie sè tieni acestu anelu. Pentru mine ai portatul acestu anelu pana acum, dupa cum disesi?

— Pentru aceea l'am tienutu, ca daca va cere necesitatea sè te aperu.

— 'Ti multiamescu Sinistre. Asià dar' tu me iubesci pre mine, si si pre fii'a mea; 'ti multiamescu, multiamescu; vomu fi recunoscatori, eu 'ti dau betranetiele mele pentru amoreea ta, dens'a 'ti va da junia pentru ea. Totu déun'a te-amu iubitu, totu déun'a te-am privit, ca pre membrulu familiei nòstre. Daca voiesci sè ne aperi pre noi de periculu,

— tiene acelu anelu, — du-te cu elu, unde te voru conduce, — cauta — o pre aceea, care ti l'a tramisu, — si o ucide.

— Mesembrie; dens'a e fii'a ta.

— De-e copil'a acelei pàseri de basîliscu, care a clocitudo in cuibulu seu?

— Dar' dens'a sèngura voiesce sè te apere de periculu nepreviediutu.

— Nu este pentru mine altu periculu in lume de câtu dens'a sèngura! Ce este pentru lume ciun'a, furtunile, viscolulu, siafotulu, aceea este pentru mine numele ei! De asi potè sè me apròpiu eu de dens'a, ensu-mi asi uicide-o.

— Dens'a voiesce sè te mantuiésca.

— Nu-i crede. Minte tòta esprimatiunea ei, a insielatul pre tatalu seu, insiela pre Dumnediei. Fati'a sa asià e de nevinovata, ca a copilului dormitandu; de vorbesce, esti farmecatu, de o vei lasa sè graiéscă, 'ti elupta stiletulu d'in mana, le strica, te farmeca, te scôte d'in ensu-si form'a ta, 'ti va rumpe scorti'a inimei cu farmecaturi afurisite, ca sè devini ticalosu, ca unu sclavu. Nu-si acopere acésta fati'a, ca alte femei, ci sùfletulu; acum eu aceea te amagesce la dens'a, câ voiesce prin tîne sè me apere pre mine si pre Sofronia, de vei merge acolo, si pana a nu potè vorbi unu cuventu, nu-i vei infige stiletulu in inima te va induplecà, ca sè ne ucidi pre noi! •

— Mesembrie, ce ti-a gresit, de vorbesci astu-feliu despre dens'a?

— Ce mi-a gresit? m'a ingropat, innainte de a fi murit! Mi-a mestecat in tîna perii incaruntiti! Mi-a otravitu inim'a, mi-a furatul lumin'a ochiloru! Sangele mi l'a jafuitu, ca sè depinga cu elu chipuri de obscene pe paretii lenociniului!

— Pre tîne te rapesc furi'a.

— Pentru ce sè nu-me rapescă? N'are unu romanu causa sè blâsteme, candu-i dieu in foru: dâ-te josu de pe calu, câ fii'a-ti e de nemic'a! Potu eu merge in Rom'a unde-va, fără sè fiu rusinatu: nu e prostituatu numele ei in tòte versurile ticalosé ale lui Aevius si Mavius? nu au vediutu-o pre dens'a in amphiteatru pasindu pe bina innaintea unui vulgu chiuitoru, ca pantomima? nu se preumbbla dens'a insotita de spurcat'a-i conduită diu'a la amédi imbracata in tunica vitrea, ventus textilis? nu s'a lasatu, sè se depinga, ca vulgivaga Venus? si este vr'o

orgia, vr'-unu bacanalu, ca dens'a sê nu le fie regin'a spucata? — Oh Manlie, e lucru grozavu atunci, candu omulu pôrta peri carunti, sê nu pôta privi in fati'a altor'a, in totu loculu sê audi sioptindu, si sê cetesci d'in fati'a tuturor'a aceea: iata, acest'a e acelui Mesembriu, a carui fêta e stricatiunea Romei, vedi acest'a a datu viétilia acestui monstru, care pe tóta diu'a manca panea dela o suta de flamandi, si totu dela atâta sôrbe sangele peste ea, sê ne ferimu, sê nu se atînga de noi — — oh Manlie, sê credi, câ tu vei ucide odata pre acesta femeie.

— N'am ucișu femeie de candu sum, si nu voi.

— Adu-ti a minte de cuvintele mele. Aceasta Megarea te iubesc pre tîne; si scie bine si aceea, câ tu iubesci pre alt'a; si câ alt'a acest'a e sor'a ei, nu face nimic'a. Aceste mesaline cu vene stricate si in sange sunt alegatoare; sange de tóte dilele nu-le iriteză, celu mai dulce e celu fratiescu.

— Padiesce-ti budiele de Omene.

— Eu semitu, Manlie, ce dicu. Ar fi mai bine, sê ucidi pre asta femeie d'in bagare de séma, de cátu sê o ucidi d'in isbanda. De vedi unu sierpe, asià câ-lu calcă? si nu astepti, sê te musce, ca sê ai causa de-a-lu calcă?

— Tu esti parinte Mesembrie, dorerile tale le intielegu, insa nu le partînescu.

— Vei fi barbatu, si le vei partîni.

— Cum poti pretînde betranulu meu amicu, ca sê me inveti a urì, candu me facusi fericit? vorbesci despre furi'a ta unui dormitandu, care viséza de bucuria, pana candu tu turburi nôptea, cu cuvîntele-ti furiöse. Eu d'in tóte esprimatiunile tale m'am convinsu, câ trèbuie sê posiedu odata amorulu si man'a Sofroniei. In tóte luptele sangeröse, ce le avûramu cu persii, finti'a ei ca o dieitate

paditore a statu in locu de scetu in contra veninôseloru sageti: dens'a e uniculu meu idealu, pre acest'a l'am veduitu eu anotandu pe surfat'ia oglindia a riului inundat de sange; si pana candu vorbesci tu despre sange, eu nu cûgetu alt'a, decâtua câ dens'a va fi a mea.

— In adeveru, amorulu e orbu.

— Si adauga, câ cine uresce, vede fantome.

— Sê dee dumnedieii, ca tu sê ai dreptu, ca lumea intréga sê dica odata: Iata Mesembrie, fêta-ti denegata e curata, ca Dian'a, si tóte au fostu numai calumnii! Eu... dar' eu si atunci asi strigă; trèbuie sê o ucidi Manlie, caci a insielatu pre tóta lumea.

Pre bietulu betranu dupa aceste l'a cuprinsu unu trémuru, si candu s'a seculatu depe tricliniu, uuu sfincsu de osu de elefantu i-a remas in mana.

— Servitori aduceti facile; — strigă cu unu tonu tremurandu: sê mergemu la culcatu Manlie, viséza-te tu despre amoru-ti si eu despre ura.

Cu acesta s'a dusu cu pasi repedi, fâra sê semta reumatismulu.

Manliu a mai remasu, s'a asiediatu pe galeria, unde curgea Tîberulu, d'in departare audî unu imnu esecutatu cu o melodia gratiosa. Lun'a lucia in tóta splendorea sa. Densulu cugetă câ viséza, si i-se paru, câ intr'un'a d'in cinurile pluștore diaresce o figura alba de femeie: si se visă trédiu despre Sofronia.

Nu se poate odihni, sùfletu-i impatientu ofta: 'si luâ spad'a, si invelindu-se in paludâmentu, se cobori intr'unu cinu, ce sta aprópe, si pluști dupa tonurile imnului misterosu.

(va urmă)

Cununa de varietăți.

(*) Cu ocaziunea solemnă a anului nou, ne luâmu voia a da expresiune caldurósa fericitârilor nôstre fatia cu st. cetitorii si cetitoré a acestui jurnalu, poftîndu-le d'in tóta înim'a, ca sê-si véda realitate tóte dorintele si sperantiele, ce le pastră pentru anulu acest'a! Dee bunulu Domnedieu, ca anulu acest'a, a cărui sosfre o întîmpinâmu in diu'a de asta-di cu atât'a bucuria, sê fie mai incarcatu de bunetâti, decâtua cum fu anulu trecutu; si sê vedemiu innaintandu tóte interesele nôstre atât'materiale, cátu si cele morale. Dee Dumnedieu, ca anulu acest'a sê aduca sporire in virtutea iubirei, ce o pastră ori ce romanu cu atât'a caldura pentru dulcea natuire; si sê potemu inregistră cátu mai multe probe despre sentimintele generoase dovedite prin fapte de cătra fiii drepti ai natiunii nôstre, cari si pana acumă ne incantara atât'u de a dese prin zelulu caldurosu, prin concursulu nepregetatua loru, de căte ori o ceru acest'a vr'o intreprindere menita pentru innaintarea literaturei nôstre! — In fine fie-ne iertatu a cere partînirea Dvostre stim. cetitorii si cetitoré si pe anulu acest'a; caci noi d'in parte-ne nu vomu pregetă a intrebuintă totu ce e cu potîntia, ca sê acastigâmu indestularea Dvostre cu jurnalulu nostru, care are de a se luptă cu atât'e pèdece provenite d'in calea neumblata, ce ne nesuimus a o cladî nêteda pentru propasirea nôstra si in ramulu beletristicu; caci dieu, numai si

numai prin o partînire mai caldurósa vomu poté coresunde si noi asceptârilor, ce le aveti fatia cu jurnalulu nostru!

(○) Necrologu. D'in Lugosiu primim scirea trista, câ D. Joane Popovici regutiatoriu, cetatianu si cavaleru alu ordului papalu numitu S. Grigoriu, apoi Dómna Sofi'a Dicu nasc. Panaiotu, Joane Juliu, Pavelu Panaiotu, Evelin'a Mihuti nasc. Dicu, Ecatarin'a Niclaeviciu nasc. Panaiotu, Sîdoni'a Maioru nasc, Panaiotu, si Elen'a Panaiotu, prin repausarea Dómnei Ecatarin'a Popoviciu nasc. Panaiotu, in $\frac{16}{28}$ Decembrie 1864. perdu pre sofi'a sa cea mai credintioasa, respsora si matusia, — pre carea o jelescu afara de rudeni, toti cunoscutii densei, caci a fostu exemplulu femeiloru ciasnice si a natiunalistelor brave, carea ca membr'a Reuniunei damelor romane d'in Lugosiu a portat sârcin'a cea grea de perceptoarea dela infinitarea reunii. Immormentarea repausatei la $\frac{19}{31}$ Dacevre a fostu atât'u de celebra, cátu in Lugosiu de multu nu s'a petrecut o persoană asià stimabile la odihn'a eterna prin o multime de compatimitori ca acuma. Fie-i tierina usiora!

(○) Gacitura desiacu d'in nûmerulu 22. alu Aurorei a. tr. fu deslegata bine inca de D. Eleonor'a Vlass'a in Blasiu, — insa primindu stim. epstola

dupa incheierea numerului 24. a. tr. ne pare reu, că n'a potutu luà parte la trágerea sortiloru,

(*) O res buna re de o sebita. Unu pictoru ob servâ, cumca cutare domnu curtenesce prea caldurosu sotiei sale. Venindu elu o data a casa, aflâ pre curtenitoriu nenorocit la sotia sa. Dvostra veti cugetâ, că pictorulu va fi iesindu d'in flegma, si séu l'a provocatu la duelu, séu intr' unu casu mai reu l'a fi caratu binisioru! Nici un'a, nici alt'a nu se intemplâ; ci pictorulu flegmaticu 'si chiamâ ajutantii sei, cari mi-lu luara pre óspele nebinevenitu si 'lu trentîra intr'o cada plina de vasele venete; in urmarea care'a curtenitoriu nostru devin venetu ca azurulu ceriului de nótpe. Dupa acésta traptare chemica, pictorulu i dede drumulu, si cel'a se dusă venetitu. Insa findu colórea veneta semnulu statorniciei, nu-si potu parasi caratterulu acest'a nici fatia cu curtenitoriu venetitu; prin urmare nici curtenitoriu nu mai potu sê se arate lumei asià venetu, cum era. — Câti-va amici ai curtenitoriu pacalită aflara cu cale sê-lu róge pre pictoru, dóra se va indurâ sê spele vaselele afurisite depe amiculu loru; insa acest'a li responsa ridendu, că pe lenga tóta bunavointia sa nu-lu pôte mantui de ele; in casulu celu mai bunu 'lu pôte schimbâ in rosu séu in verde. — Acum'a acest'a pôte sê adauga in tóta diu'a câtre „tat al u nostru.“ si me scapa Dómne, de vaselele venete!

(*) Parintii Popasu si Popea voindu a serbâ diu'a innaltei incuviintari prin carea se restaurâ mitropoli'a romana greco-orientala dèdera o cina brilanta in Vien'a, la carea fura invitati deregatorii romani d'in ambele cancelarii aulice, si alte notabilitati. Toastulu redicatu pentru fericirea pamentesca si cerésca a gratiosului imperatu, fu acompaniatu de urârile cele mai entusiasme. Dlu cav. Dobrzansky disa unu toastu in onórea nouului metropolit Esel. sa baronu de Siagun'a, despre care in data si telegrafara la Sibii. Óspetii voiosi intre cari fura câti-va si d'in Pest'a, se despartira numai de câtra demanétia.

In sperantia, că publiculu romanu va fi adencu pretunzu de lips'a intititore a „Aurorei Romane“ — vom contînuà redigerea acelei'a si in anulu acest'a, si ne vom nesu d'in tóte poterile a da in man'a cetitoriloru o fóia câtu se pôte de interesanta, si démna de a ocupâ locu intre cele-l-alte foi patriotice.

Spre scopulu acest'a rogâramu si provocâramu pre toti literatii nostri cunoscuti la colucrare, si ne sentim fericiti a potè anuntia on. publicu romanu, că pana acum partea cea mai mare a si promisu a ni da mana de ajutoriu la intreprinderea nostra, asigurandu-i, că daca vom aflâ o partinire caldurosa la on. publicu romanu, atunci noi dupa potintia vom premia tóte operatele interesante ce vor fi publicate in „Aurora.“

Vom comunicâ in fie-care númeru dôua-trei poesie, dôua novele, originale si traduse, foisiore interesante, a une-ori si raporturi teatrale, apoi nouatati, gaciture si anuntiuri.

Am dorì d'in înima, ca jurnalulu nostru sê pôta

iesi in tóta septeman'a câta odata, insa pana candu vom vedè concursulu on. publicu:

„Aurora Romana“ va aparè totu in formatulu de pana acum la 1. si 15. a fie-carei lune, contienendu totu númerulu câta o cóla si jumetate.

Pretiulu de prenumeratiune pentru provinciele monarciei Austriace pe 1. anu intregu 5 fl. v. a., pe $\frac{1}{2}$ anu 2 fl. 50 kr. v. a.; pentru Romani'a si strainetate pe 1. anu intregu 7 fl. v. a., pe $\frac{1}{2}$ anu 3 fl. 50 kr. v. a.

Prenumeratiune pe trei lune nu potemu primi.

Domnii Colectanti vor primi dela 10. exemplare unulu in daru.

Apelâmu la semtiulu natiunalu a tutoru romaniloru adeverati, si cu deosebire a bravelor romane, cari in anii cesti d'in urma dèdera atât'a semnu de viatia, ca in interesulu culturei nóstre natiunale sê concure la prenumeratiune intr' unu númeru câtu mai mare, ca asià cu atât'u mai usioru sê potemu corespunde acceptâriloru cetitoriloru.

Ioanichiu Miculescu.
Redactoriulu „Aurei Romane.“

Teografulu redactiunii.

Dlu i X... Mare multiamita pentru complimente; insa pe lenga tóta laud'a deoblegatore novel'a intitulata „Dóua înime săncere“ nu o potemu publicâ, căci, precum senguru dici, se vedu urmele grabirei pe dens'a. Peste totu prelucrarea acelei'a nu e interesanta, dialogurile nu sternesc curiositatea cetitorului de felu; apoi stilulu in multe locuri e silitu, si genul de latinism, de cari, mai alest in scrierile beletristice, trébue sê ne ferimu ca de focu, căci altu-cum sesulu frumosu alu nostru ar trebui sê 'nvetie si latinesc daca ar voi sê pricpe ceea ce voesce a esprime autorulu. Te rogâmu a o prelucrâ mai cu gustu, mai interesantu, si atuncea o publicamu pe lenga multiamita.

Dlu i J. P.—u in Gherla. D'in poesi'a intitulata „Copil'a tredita d'in somnu“ la ordenarea archivului Redactiunii s'a perduțti urmarea strofei ce se finesce cu „Asià 'ncepe a cantă:“ De cumva poesi'a acést'a o vei avè in copia: ne rogâmu a ne onorâ cu continuarea ei.

Dlu i C. A.—u in Suceava: D'in portretele lui Dragoșiu espedâramu 30. exemplare, si — precum ne-am mai declarat — promitemu si acum, că daca on. publicu romanu va sprigini intreprinderea nostra: de siguru vom continuà edarea portretelor bravilor nostri. Insa dupa semne, celu putinu pana acum, n'avem multa sperantia. Esemplare complete d'in Aurora mai sunt inca dela incepantu.

Dlu i A. Cr. „Esalta romane“ nu se pôte comunicâ, căci „taie pop'a limb'a.“ Ideile sunt fromoase, limb'a destul de usiora, insa nu s'ar potè strecurâ prin ciurulu celu desu a censurei. A dôu'a poesi'a cam schiopéza, s'e lucrata cu mai putinu grige decâtua ceealalta. Te vedemus bucurosu cu altele acomodate ueei foi beletristice.

Dlu i X. in Pest'a. Versurile Diale nu le potemu publicâ; căci cu tóte că noi romanii austriaci nu ne potemu asemenea cu strainii in proiectele beletristice, astu-feliu de elaborate cum suntu a-le Diale totu-si nu suntu de publicatu.

Dlu i B. in Beiusiu. Ti multiamimmo pentru rechiamarea, ce ni-o tramisesi sigilata, remanendu-ni noua detorintia d'a solvi 20. xri pentru portu; cu tóte că de doi ani totu intr' un'a publicaramu cumea reclamarea se face in epistola nesigilata, că pentru aceste numai nu se solvesce portulu.

Rogâmu cu totu respectulu pre on. prenumeranti ai nostri, să binevésca a reclamâ in epistola nesigilata in data ce nu vor primi atare númeru. Ne vine cam curiosu, daca cineva reclameaza dupa doi ani, căci asià abia potemu luà in considerare reclamatiunea d'in lips'a numerilor respectivi.

Redactiunea.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si edatoriu: **IOANICHIU MICULESCU.**

■■■ Mai avem putine exemplare d'in anulu trecutu. ■■■

Cu tîpariulu lui: EMERICU BARTALITS.